

LETO IX.

V LJUBLJANI 20. JANUARJA

ŠTEV. 9.

A. K. Premišljevanje za Svečnico

Videz. Jožef in Marija se bližata templju. Njih vnianjost je preprosta, borna, zbrana ... Marija nosi na rokah Jezusa. Jožef pa v košarici dve grlici.

Kaj iščeta? ... Marija prihaja k očiščevanju, kakor ga predpisuje judovska poslava za vse matere ... Vidim jo, kako stopi na dvorišče za žene, se tam pomeša med druge, »navadne« matere, čeprav Ona, deviška Mati, ne potrebuje očiščevanja ... Ko pride vrsta nanjo, daruje predpisani dve grlici.

Potem Jožef, postavni oče Detelov, vzame Jezusa v naročje in gre z Marijo na moško dvorišče. Čakata, da bo duhovnik, ki opravlja ta dan službo, prost ...

Jožef daruje Dete in plača zanj takso, s katero ga odkupi. Kajti kot prvorojenec po postavi pripada Gospodu.

In glej, starček, ves siv in upognjen, se približa, prosi, da bi smel vzeti Dete v naročje, ga dvigne, moli in prerokuje o njegovem poslanstvu kot Odrešenik ter napove bolečine njegove Matere.

Nič posebnega se ni zgodilo. Vse je kakor pri drugih, izozemši nastop starčka Simeona. Še pozoren ni bil nihče na ta obred, ki je bil tak, kakor pri vseh drugih. Nihče ne sluti, da se skriva v

B. Pengov, Marija z golobčkom

njem velika daritev — Kristus se daruje Očetu za nas, in da se je s to daritvijo združila njegova Mati, z vso dušo in z vsem srcem — za nas in v našem imenu...

Resnica. Kristus je navidez kakor navaden otrok, ki ga starši »darujejo« kakor druge judovske otroke. V resnici pa On vse vodi, On dela. Svoje žipljenje, svoje božje-človeško bistvo, svoje poslanstvo daruje... S kakšnim spoštovanjem, s kakšno pripravljenostjo do Očeta, s kakšno ljubeznijo do nas, s kakšnim hrepenenjem po žrtvi...

Vidim tudi, da se daruje po Marijinih rokah... Kajti odkar je privolila, da postane njegova Mati, je združena z njim in mu je pridružena v trpljenju — kot soodrešenica. Velikodušno daruje njega, in daruje sebe — za tisto bodočnost, polno trpljenja, ki ga čaka, ki jo ona že pozna..., katero ji je pravkar Simeon tako jasno napovedal... In v srcu, razklanem po tej strašni prerokbi, vdano ponavlja: »Glej, dekla sem Gospodova, zgodi se mi po tvoji besedi!«...

In jaz? Hočem se darovati... Gospod, tukaj sem — z vsem, kar si mi dal: razum, zdravje, zmognosti, prijeten nastop... Porabi me, izrabi me!

Toda kako prav je, da se včasih spomnim, da si ti odrešil svet s križem!... Kdo je imel več in lepših naravnih zmognosti kakor ti... in vendar si se za 50 let »zakopal« v Nazaretu. Hotel si, da je bil tvoj delokrog omejen, tvoj uspeh le delen. In končno si zmagal le s križem...

Ali sem prepričan, da več kakor z vsem drugim storim za svoje brate s svojo ponižno molitvijo, s svojim malim in velikim trpljenjem, s svojimi napori za krepost, in s svojim vsakdanjim žipljenjem, če ga darujem zanje — združen s teboj?...

Kristus se daje po Mařiji... On se ne želi dati brez njenega posredovanja — tudi danes ne, tudi posamezni duši ne... In če ga jaz želim dati svojim bratom in sestram — v šoli, v društvu, na ulici, ne morem mimo nje... Po njej ga moram prejemati sam, vedno bolj, da ga bom mogel dati drugim...

Pomagaj mi, o sveta Devica, da bom vedno bolje spoznal in razumel odrešilno delo tvojega Sina, in da se mu bom ponudil za sodelovanje z njim in kakor on... Potem pa se hočem poln zaupanja in veselja dati bratom, sestram, ki me čakajo...

François Mauriac

Za čas vojne

Zakaj pa se plašimo? Ali ni naš Gospod napovedal, ko je govoril o znamenjih prihajajočega konca, da bodo narodi vstali proti narodom in kraljestvo zoper kraljestvo? Zakaj naj bi nas presenečalo to, za kar vemo iz Njegovih besedi? Mogoče jih pa nikdar nismo prav premislili?

Križ, o katerem ves čas govorimo, nas preseneti, ko se pojavi pred nami in pred našim narodom. Zares, nobena stvar ni bolj nepoznana kakor pomen lesa, ki stoji na vseh križiščih sveta. Na nekaj nas opozarja, ali mi tega opozorila ne razumemo.

Velika in težka preizkušnja za naše duše je vojna. Nauči nas pa, da se moramo pogumno sprijazniti s težavami, s križi, o katerih smo v mirnem času le govorili. Mogoče smo v tisti sreči mislili, da se bomo samo s pobožnimi vzdihmi oddolžili Bogu, ki »trpi v smrtnem boju do konca časov«.

Toda sedaj je nastopil čas, da z njim bedimo v trpljenju...

Višješolci! Berite Ušeničnikove Izbrane spise!

*Nešteto vdanih duš — gorečih lučk
žari ob Tebi, moj Gospod...
Le ena je ugasnjena,
ker ubogo upihnil jo vihar je zmot.*

*Do nje se skloni in jo spel prižgi,
da bo gorela v Tvojo čast,
ljubila s svojo Te močjó,
kot Te je v sreči vseh otroških dni...*

Dr. p. Roman Tominec, OFM

»Očka, ali me pustiš na ples?«

Predragi prijatelj!

Predvsem prisrčna hvala za pismo in vse ljube misli v njem. — Tebi, Tvoji gospe in še Gvidonu in Sonji.

Pišesh mi, naj dam odgovor: da ali ne — glede plesa. Prva dva, praviš, sta že godna za take reči in čivkata venomer: očka, ali boš pustil... zvečer pa včasih še žena malo pomaga. Ti pa se ne moreš odločiti. Težko Ti je: po eni strani bi dal rad otrokom poleg izobrazbe tudi uglajenost in gotovost nastopa in družabne dovršenosti, po drugi strani Te skrbi — in če prav tam Tvoja otroka najdeti prve klice notranje razrvanosti in strasti — nikoli bi si tega ne mogel odpustiti. In tako naj razsodim jaz. Da se boš po tem ravnal.

Malo težko mi je o tem pisati. Toda od mladosti poznam Tvoje otroke in tako so mi ljubi, da je Tvoja skrb tudi moja. Ples sam na sebi ni prepovedan — to veš. Saj pozna sv. pismo tudi obredne ples, ples kralja Davida pred skrinjo zaveze itd. Znano mi je tudi, da na dan sv. R. T. v Seville po končanem blagoslovu prav pred izpostavljenim Najsvetejšim plešeji vpričo škofa in duhovnikov najboljši dečki izbranih družin poseben ples. Obleženi so v krasna svilena srednjeveška oblačila in vsa Sevilla se veseli tega slavlja.

Pa Tebe vse to bolj malo briga, napisal pa sem le, že zavoljo Sonje in Gvidona, da bosta vedela, kako Cerkev vse, kar je lepega in čistega, ceni in kako zna vse prav obračati.

Glede družabnega plesa, in o tem tvoja dva »čivkata«, bi imel sledeče povedati. Moralno bogoslovje dovolj širokogrudno presoja to vprašanje¹ in pripoznava tukaj veliko različnost ljudi. Goloto in vsako namerno hotnost na vsej črti obsoja in seveda je to za katoličane obvezno stališče. Plesa samega na sebi kot družabne prireditve pa ne obsoja, in tudi ne odklanja kot nekaj slabega, opozarja pa, da bo tam, kjer eden ne bo našel prav nič, kar bi ga vznemirjalo, drugi, ki je občutljivejši, že čutil ostro želo neurejene poželjivosti in celo divje strasti.

Zato spovednikom naroča, naj bodo z mladimi ljudmi obojega spola skrajno modri v nasvetih, če pa spoznajo potrebo pri posamezniku, tudi strogi in nepopustljivi.

¹ Dominicus M. Prümmer O. P., Manuale Theol. Moralis Ed. 4—5. Tom. I. 615. Tom. II. 697. Tango, Jazz, Shimmy.

Tožiš, da je Sonja vsak dan kot živa igrača in sam smeh jo je. In še, da je navihana. Pa vendar razberem izza vrstic, da je za Vas vse živi sonček, in da se prav zato zanjo tako bojiš.

Povej ji predvsem, da sedaj kot sedemnajstletna že mora vedeti, kaj je to: deklinška čast, kaj je to: zadržanost, in poleg dvorljivosti ponos. Povej ji, da se tega ne bo naučila pri kinopredstavah, temveč da se to sploh ne da ponarediti. Pride iz globin duše, značaja, srca. To se pravi, da mora biti ta drža priporjena in izmoljena. Zakaj, to ji zabičaj, da samo zunanji ponos tu ne pomaga veliko, potrebna je notranja jasnost, neke vrste jasnovidnost, da bo znala pravilno tehtati in pravilno ločiti značaj od nastopa, dobroto srca od hinavščine, blesk, ki slepi, od osebnega žara, ki je pristen. Seveda ji to po svoje povej. Tako bo čutila Tvojo ljubezen,

Tvojo možato nežnost, vso prepleteno s skrbjo za njeno neizkušeno mladost.

Zabičaj ji tudi glede obleke, kako naj pazi na to, da ne bo nikomur paša oči, ki bi jo sama izzivala. Običajno prepuščate to vi možje-očetje — materam. Pa ni prav. Bolj bo občutila to odgovornost po Tebi, po Tvojih besedah. In ne pozabi pristaviti, naj se nikoli ne igra s čustvi. Kakor bi njo bolelo, da bi jo kdorkoli imel samo za igračo, tako naj se ona zaveda svoje odgovornosti do fantov.

Gvidonu pa zlasti poudari, naj bo viteški. Naj nikar ne misli, da so dekleta samo za zabavo in nežno sanjarjenje. Naslikaj mu mamó, povej mu nekaj potez iz Tvoje mladosti, kako si jo iskal, kako našel, kako snubil. To učinkuje. In daje občutek časti do družine kot nedeljene celote. Povej obema, kaj so to bliskavice oči, da včasih oči veliko več govore in obetajo, kakor pa more in sme človek izpolniti. In da je to pogosta napaka mladih ljudi.

Seveda pa priporoči tudi obema, če že gresta plesat, kako naj pazita na čisto miselnost in naj se o tem posvetujeta vsak s svojim spovednikom. Ne verjameš, kako zaleže dobrega očeta resna beseda.

Odločno pa prepovej obema tiste plese, ki poltenost naravnost izzivajo. In ti so: jazz, tango, v prvotni obliki, shimmy, charleston in rumba — to so zamorski plesi in so usmerjeni samo v hotnost. Imamo dovolj lepših, kultiviranih plesov, kjer se gracija razvije lahko do viška, in ni nič nedostojnega in človeka ponižujočega.

Nadejam se, da sem Ti dovolj obširno in celo dovolj jasno podal nekaj misli, da se po njih ravnaš. Vsaj eno je, da se lahko name izgovoriš in laže odločiš. Glavno pa je, da se o tem med štirimi očmi z njima pogovoriš — skrb in ljubezen imata veliko moč.

Prisrčno Te pozdravlja — in vse Tvoje ljube in drage
Tvoj

Leon.

Si že kdaj preračunal, koliko minut ima dan? Celih 1440. Koliko od teh je posvečenih misli na Boga?

Neki list z naslovom »Enciklopedija praktičnega življenja« takole porazdeli 70 let življenja:

8 let za šolanje, 7 let za zabavo, 7 let za toaleto, 5 let za obede, 5 let za hojo in izlete, 3 leta za konverzациjo, 10 let za delo, 3 leta za čitanje, 22 let za spanje.

To je torej vse!? In za Boga nič? Za božje češčenje nič?... 7 let za zabavo, 7 let — če ne več — za toaleto, le zanj, za Stvarnika in Ohranjevalca — nič?!

Sicer je res, da, če živimo v posvečujoči milosti božji, more biti vsako dejanje, izvršeno z dobrim, nadnaravnim namenom, enakovredno z molitvijo. Toda, ali pa nima Bog pravice do nekaj več? Pravico vsaj do nekaj minut od onih 1440, ki mi jih da vsak dan, da jih izrečno posvetim Njemu?

Kako je z mojim bogočastjem, z mojo vsakdanjo molitvijo? Koliko časa ji odmerim? Kakšno je pri tem moje zunanje držanje? Kakšna moja notranja gorečnost?

Ko bom delal semestralno bilanco, hočem pregledati to plat svojega življenja v luči one čudovite besede junakinje Jeanne d'Arc:

»Messire Dieu — premier servi! Gospodu Bogu prvo mesto!«

M. Kr., uršulinka

Obisk v Bresciji

Vroč julijski dan je padal v zaton. Vozili smo se po severnoitalski ravnini. Dolgočasna pokrajina. Kakor daleč seže oko, sama koruzna polja, vmes murve in fige, med katerimi se pne vinska trta. Ko smo privozili mimo Vicenze in Verone, so se na desni začeli kazati obrisi Alp. Čim bliže smo jim, tem bolj nam gorski velikani kažejo svojo veličino in svoje lepote.

Ze smo skoraj ob njih vznožju. V poslednjih žarkih zaleskeče pod gorami srebrno zrcalo — Gardsko jezero. Dolgo se vozimo ob njem. Kakor da se je napilo vse lepote južnega neba in vseh čarov visokih gora, ki se zrcalijo v njem. Nikoli še nisem videla v naravi tako čudovitega prelivanja barv kakor v tem jezeru. Zdaj modro, zdaj belo, tu rožnato, tam vijolično, sinje, oranžno — po jezeru pa so se zibali galebi, cele trope jih je bilo, se potapljali in spet odletavali, kakor da se igrajo z jezerom.

Torej tukaj si vzcvetela ti, lilija iz Brescije, ki so te sodobniki imenovali Angela, in ki te je Cerkev okrasila s svetniško gloriolo! Zdaj razumem, ali bolje, slutim, odkod tista prelepa dobrota in milina v tvoji duši, ki je vsakogar očarala, in tista čudna notranja moč, ki ni klonila nikdar: Gardsko jezero, obdano z zasneženimi orjaki...

Na mali ožini, ki se globoko zajeda v jezero, leži postaja in mestece Desenzano. Tu nekje je morala stati tvoja rojstna hiša, morda še stoji — in nič drugačna ne more biti od drugih: kakor majhen gradiček iz kamna, s ploščato streho, sredi koruznega polja in murv in trte...

Tam pod gorskimi obronki leži Brescija, staro patriarhalno mesto, menda še danes tako kakor pred 400 leti. Mesto štiridesetih cerkva — pozdravljeno! Tu je živila, delovala in umrla tista, ki je danes tvoja slava in tvoj ponos — sveta Angela Merici!

S kolodvora smo takoj krenili v mesto. Poiskali smo cerkvico svete Afre. Tu namreč počiva še po 400 letih nestrohnelo truplo svete Angele. Cerkveni arhivi in biografije svetnice pripovedujejo, da se je ob Angelini smrti vnel prepir med brescijanskimi cerkvami, katera bo ohranila svete ostanke. Trajal je 30 dni. Ves

ta čas je bilo truplo »svete device« nepokopano ter je ostalo gibčno in lepo kakor da ni mrtvo. Pravda se je iztekla tako, da naj svetnica počiva v isti cerkvi, poleg katere je živila in umrla — pri sveti Afri.

V ozki ulici, čisto vzdana med navadne hiše, stoji cerkvica svete Afre. Ozko, kamnito, sivo pročelje, nekaj kamnitih stopnic — nič posebnega. Na desni poleg cerkve bruha levja glava močan curek vode. »Ta je tekla že ob Angelinem času,« sem si mislila.

Vstopimo v cerkev. Bila je slavnostno okrašena z dolgimi visečimi belimi preprogami, prav po laškem načinu. Naslednji dan se je namreč obhajala stoletnica smrti blažene Martinenga, spokornice kapucinke. Cerkev in obdajajoča poslopja so bila nekdanj last plemičev Martinengo.

Moje oko je iskalo sveto Angelo. Pokazali so nam na desni malo stransko kapelico.

»Tukaj počiva, La Santa.«

Na preprostem oltarju pozlačena skrinjica, dolga kakor oltarna miza, spredaj zagrnjena s svilenim, z rožami poslikanim zastorom.

»Ni mogla biti velika sveta Angela,« sem pomislila.

Cerkovnik je dvignil zastor in prižgal luči. Zdrknila sem na kolena... strmelam sem vanjo...

To si torej ti, sveta mati Angela! Ti, ki te tako dobro poznam iz knjig, ki skušam vedno bolj prodreti v tvojega duha, ti, moja duhovna mati, ustanoviteljica našega reda, ti — lilija iz Brescije!

Pripovedujejo, da je bila sveta Angela izredno lepa — lepa kot mladenka, lepa še kot starka. Zdaj ni več lepote na nji. Truplo, ki je sicer ostalo nestrohnelo, se je v 400 letih spremenilo v okostje, prevlečeno s suho rjavo kožo in oblečeno v siv habit. Vendar že to je čudež, da jo gledam še vidno in otipljivo pred seboj — njo, ki je ugasnila pred 400 leti.

Kakor v kinu so se pred mojim duševnim očmi vrstile slike iz njenega življenja. Toda kako so bile žive in konkretne! Kako je kot mlado dekle umetno uničila zlati lesk svojih las, da ne bi ugajala drugemu kakor samo nebeskemu Zeninu. Kako je romala v Sveto deželo — popotno palico še zdaj drži v roki — in na poti tja nenadoma oslepela na otoku Kreti, pa na povratku na istem mestu spet čudežno spregledala.

Kako je z nekaj besedami presunila in spreobrnila puhlega gizdalina, ki je prišel k nji z namenom, da bi se norčeval iz nje itd. itd.

Ob tej skromni rakvi, ki hrani telesne ostanke moje redovne matere, sem še bolj zastrmela nad veličino njenega genija. Živeča v dobi političnega in religioznega vrenja, na prelomu dveh kulturnih razdobj — krščanskega srednjega veka in vsiljujočega se poganskega humanizma, sredi vseh teh konfliktov in razgibanosti globoko zasidrana v nadnaravnem, je Angela posegala v vse, svetovala, posredovala, prinašala povsod mir in spravo, bila duhovno središče ne le Brescije, ampak vse gornje Italije. Kakor le malo velikih duhov njene dobe je razumela potrebe svojega časa, prav posebno pa klic: »Če hočete rešiti človeško družbo — rešite ženo!«

In po izrečnem božjem naročilu je ustanovila družbo, red, ki naj bi se posvetil izključno vzgoji ženske mladine. Dala mu je osnovo, na kateri še danes stoji, obenem pa naročilo, ki priča o čudoviti velikopoteznosti in prostosti njenega duha: »Če bi razmere časa zahtevale, da kaj spremenite v načinu dela in življenja, storite to po modrem preudarku.«

S tem je Angela svoj red vnaprej osvobodila okov tradicije.

Kaj čuda, če je nedavno napisal o nji ugleden francoski pisatelj: »Kako naj oklevam govoriti o nji — o nji, ki je najbolj moderna med svetnicami, najbolj »žena«, najbolj daljnovidna, ki je bila živa »katoliška akcija«, 400 let preden je Pij XI. izrekel to besedo! — Če bi danes živila, bi se vozila v zrakoplovu.«

Na vse to sem mislila, ko sem klečala pred njo v občudovanju in molitvi... Priporočala sem ji sebe in svoje sestre in svoje učenke in vso uršulinkam izročeno mladino — toliko tisočev je je po širnem svetu! Srce se je odprlo, otrok se je pogovarjal z materjo, ko se je z njo prvič srečal...

Seveda je o vsem tem kaj malo slutil suhi možiček, ki je začel nekoliko nestrpnost pokašljevati tam zadaj. Imel nam je pokazati še eno znamenitost: sobico, kjer je stanovala in umrla sveta Angela.

Preko dvorišča smo po ozkih, vegastih stopnicah prišli v njeno nekdanje stanovanje. Dva prostora obsega: prvi — majhen, ozek, kot nekaka predsoba. Na levi steni je pod steklom ostanek lesa prvotne krste, na desni pa napis v latinščini:

»Tukaj je živila sveta devica Angela Merici...« Drugi prostor je sobica, majhna, nizka, z lesenim stropom in kamnitimi tlemi. Na stenah vise primitivne slike iz njenega življenja. V ozadju sobice je zdaj oltar — menda je tam stala postelja svetnice.

Kdor pozna življenje svete Angele, tega ta siromašni prostor močno prevzame. Torej tukaj je sveta ustanoviteljica zbirala svoje prve hčere, jih pošiljala ven na apostolska pota, jim navdihovala svojega duha, tu jim je dajala zadnja navodila, tu narekovala svojo dragoceno oporoko. Od teh sten so odmevale besede poslavljajoče se matere:

»Jezus Kristus bodi vaš edini zaklad in vsa vaša ljubezen. — Radujte se, in vaše srce naj prekipeva od prazničnega veselja, zakaj v nebesih je pripravljena za vsako izmed vas nova krona slave in sreče... Tudi bridkosti bodo prišle nad vas, a trpljenje bo šlo kmalu mimo, da, spremenilo se bo v veselje in radost. Imejte živo vero in trdno zaupanje! Resnično, Bog ne bo zapustil te družbe, dokler bo svet stal; on sam jo je ustanovil, kdo bi jo mogel uničiti? — Prejmite še moj blagoslov...«

Umrla je 27. januarja 1540.

Tako umirajo svetniki, tiho in skromno, a njih življenje pušča za seboj srebrno sled in vekovit odmev. To sem močno začutila v tej preprosti, revni sobici.

Spet so me ljudje, ki jim ta kraj pomeni le malo več kot kateri drugi, prisilili, da sem pretrgala nit svojih misli. Priporočila sem sveti Angeli še svojo zadnjo uro in jo spomnila obljube, ki jo je dala svojim hčeram:

»Zaupajte, da se vam bom ob smrti prav posebno izkazala mater in zvesto prijateljico!«

Naslednje jutro ob petih nas je brzovlak odpeljal proti Milanu.

C. A. O.

Zakaj so prišli na Indeks

Marsikdo pogosto vprašuje, zakaj so nekatera dela na indeksu, bodisi ker bi jih želel brati ali ker jih je že bral, pa se zdaj izgovarja, češ, jaz nisem našel tukaj in tukaj nič obsodbe vrednega. Potreba po jasnosti je velika. Opozarjam na tozadevne knjige univ. prof. dr. Odarja, ki so izšle v zbirki »Naša pot«.

Cerkev branje nevarnih knjig ne prepoveduje zaradi tega, da bi komu preprečila umetniški užitek, ampak zaradi tega, da bi svoje člane obvarovala pred nevarnostjo, katero različne, tudi visoko umetniške knjige, vsebujejo. Zato bi bilo dobro, če »Naša Zvezda« skuša dati odgovor vsaj za tista dela, ki so med svetom bolj znana in brana in katerih imamo že precej tudi na slovenščino prevedenih. Zlasti pri pisateljih, pri katerih niso imenovane knjige v indeksu posamič, temveč s skupno oznako: Opera omnia, ali Omnia opera erotica itd. in kjer se čitalec ne more sam orientirati, katera dela bi pod to oznako spadala in katera so po mnenju bogoslovnih učenjakov izvzeta. Zaradi pomanjkanja prostora tukaj ne morem naštevati vseh prepovedanih, kakor tudi ne dovoljenih del. Omejil se bom le na najvažnejše.

Francozi:

Honoré de Balzac (1799—1850): Omnes fabulae amatoriae. Mojster modernega romana, avtor ogromnega dela »La Comédie humaine«, v katerem je narisal in po kategorijah razdelil človeške tipe v scenah iz privatnega, provincialnega, pariškega, političnega in kmetijskega življenja. S krepko gesto je razgalil gnilo življenje družbe brez ozira na moralo, često

Balzac

je celo pretiraval in smešil duhovščino. V ospredju njegovih romanov stojita denar in ženska. Cerkev je zaradi tega upravičeno obsodila njegova erotična dela, dovoljeno pa je brati resnemu človeku nekatera dela: »César Birotteau«, »Le Colonel Chabert«, »Eugénie Grandet«, »Facino Cane«, »Pierre Grasson«..., kljub temu, da tudi ta dela niso povsem prosta nemoralnosti in smešnej vere.

Pierre Jean de Bérangère (1780—1857): ljubljenec Parižanov, čigar delo je zapadlo indeksu (Chanons) zaradi sicer duhovitih in kvalitetnih, toda često nemoralnih pesmi. Ni se ustrašil ne cerkvene, ne politične avtoritete. Zaradi svojih zabavljic je večkrat tudi v ječi sedel.

Leon Daudet (1867—...) sin Alphonsa, voditelj »Action Française« (skupno z Ch. Maurasom), katero je papež Pij XI. obsodil zaradi izrabljanja katolicizma v politične namene. Zaradi nenravnosti je Cerkev prepovedala njegovi deli: »Le Voyage de Shakespeare« in »Les Bacchantes«.

Aleksander Dumas, père (1802—1870), avtor 257 zvezkov romanov in 25 zvezkov dram, je še danes eden izmed najbolj branih pisateljev, zlasti pri tistih, ki berejo le za zabavo. Njegova dela so polna pustolovščin, krvi, dvobojev, sentimentalnosti in zgodovinskih potvorb. Njegova fantazija je neomejena. Z vero in moralno žonglira dokaj neprevidno, tako, da je dobršen del njegovega ogromnega spisja ne le umetniško slab, ampak tudi moralno in religiozno kvaren. Zato stoji v indeksu »Omnes fabulae amatoriae«. Kljub temu, »da je ta veliki, toda dobri otrok, storil mnogo več slabega kot je sam hotel ali slutil«, so nekateri spisi, ki so dovoljeni resnim, ustaljenim ljudem (»Le comte de Monte-Cristo«, »Les Trois mousquetaires«, »Michel-Buge et Raphael«, »Le Medicis« itd.), drugi odraslim (»Le Capitaine Richard«, »La Tulipe noire«), nekatere pa smejo brati celo otroci (»Chronique de Charlemagne«, »La Junon«, »Une Vie d'Artiste«) itd.

Njegov sin A. Dumas, fils (1824—1895), ki se je proslavil z »La Dame aux Camélias«, je doživel, da so mu obsodili dela, v katerih je nemoralno slikal družbo, prikazoval zakonsko nezvestobo, branil padle ženske itd. Zaradi prevelike čustvenosti so njegova dela zadnji čas precej izgubila na privlačnosti, kar pa ni prevelika škoda.

Gustave Flaubert (1821—1880). Zaradi opravičevanja zakonoloma in svobodomiselnih nazorov, katere je napredel v svojem, sicer kvalitetnem, toda nevarnem romanu »Madame Bovary«, je Cerkev branje tega dela prepovedala, kakor tudi njegov zgodovinski roman »Salambo«. Flaubert je bil znan zlasti po klasičnem stilu in ga imenujejo očeta modernega romana.

Anatole France (1844—1934), s pravilnim imenom Anatole-François Thibault, je zaradi svojega skepticizma, zaničevanja vere in nedolžnosti, fatalizma, »renanizma«, pohotnosti in ponarejanja resničnosti, eden izmed najslabših pisateljev našega časa. Njegova zlobna ironija je v dušah vernih povzročila več zla, kot brutalni in odkriti spisi drugih svobodomislecev. Telesno ljubezen je vzdignil v boga, v svesti si svoje umetniške suverenosti brezobzirno smeši vse vzvišeno od človeka do Boga, naravnost sugestivno vpliva njegova fina, umetniško izdelana beseda. »Katoliška vera je največja brezbožnost« pravi v spisu »Sur la pierre blanche«, »Sveti Pavel ni vedel, kaj je govoril.« Oboževal je Lenina, »ki je deloval v dobro človeštva«. Kljub temu, da je bil član Francoske akademije in Nobelov lavreat (1921), je Cerkev njegova dela obsodila z oznako »Opera omnia«. Izvzeti bi mogli: »Le crime de Sylvestre Bonnard«, »Albums pour la jeunesse«, »Abeilles«, »Nos enfants«, »Le livre du mon ami«.

(Dalje.)

J. S.

Moja nova pot

Jezus

Krvavel je Jezus
v svoji smrti,
krvavel je Jezus
v moji smrti.
Jaz pa sem priskal.

Marija

Jokala Marija
v svoji žalosti,
jokala Marija
v moji žalosti.
Jaz pa sem pel.

Stanislav

Stanislav je ljubil
v svojem hrepenenju,
Stanislav je ljubil
v mojem hrepenenju.
Jaz sem smejal se.

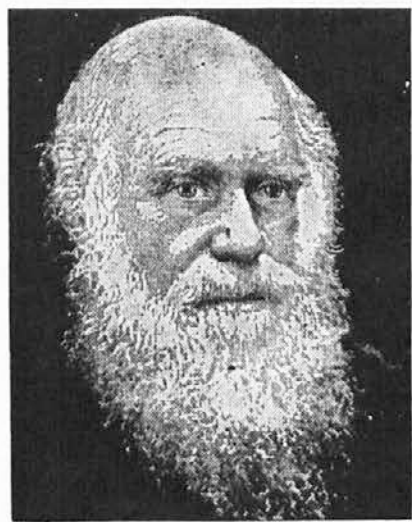
Jaz

Stanislav, Marija, Jezus,
v videnju sem našel
svojo novo pot
rožnato krvavo:
Stanislav, Marija, Jezus.

Ob semestru. Mitja brzojavi materi: »Spričevalo slabo. Pripravi očeta!« Mati odgovori brzojavno: »Oče pripravljen. Pripravi se ti!«

Dr. V. F.

Evolucija in postanek človeka

Darwin

Dubrovniški profesor frančiškan Marijan Blažič nam je pod tem naslovom podal knjigo, za katero mu ne bomo mogli biti nikdar dovolj hvaležni. Knjiga razpravlja temeljito in na široko o evolucionizmu, »svetovnem nazoru, ki si je vzel za izhodno točko znanost o rastlinah in živalih, katera ima za najvažnejše dejstvo filogenezo, t. j. razvoj živih bitij. Ta filogeneza je bila povzročena mehanično in na razvojni način pojasnjuje vse probleme (filozofske, znanstvene, socialne, etične itd.) in se tako postavlja v ostro nasprotje z naukom Cerkve«.

Četudi Blažič ne odkriva v teh vprašanjih bistveno novih dejstev, je njegova velika zasluga v tem, da je iz obsežne in najnovejše literature zbral vse, kar je bilo o razvojni teoriji in še posebej o razvoju človeka iz opice kdaj napisano in odkrito. Njegovi zaključki so na podlagi znanstvenega materiala in slik izredno važni in trdni.

V prvem delu svoje velike knjige se posveti študiju evolucije kot take, ali je možna, do katere mere jo je treba priznati, kje pa je treba reči odločni: ne. V drugem delu potem

temeljito govori o evolucionističnih teorijah darvinizma, lamarkizma, mutacionizma in drugih, jih kritično osvetli in zavrne, ker hočejo ves razvoj razložiti samo mehanično, brez vpliva kakega višjega činitelja.

Sam avtor priznava, da sta bila prva dela knjige potrebna za zadostno razumevanje njene glavne vsebine, ki v tretjem delu govori o postanku človeka. Kdor bo hotel o tem vprašanju kjerkoli spregovoriti, ne bo smel mimo zbranih razmišljanj o evropskem, azijskem in afriškem pračloveku, ki je bil vedno razumen človek in je podal za to že nešteto dokazov. Blažiču smo hvaležni, da jih je zbral na podlagi najnovejših odkritij.

V četrtem delu knjige pisatelj odgovarja tistim, ki so hoteli počlovečiti žival s tem, da so ji tudi pripisovali razum, govorico, moralo itd. Po navedbi podrobnih dejstev ugotovi, da »vsako točnejše preučevanje živali pove, da nimajo razuma«. »Duh je glavna ovira, da človek ne more med živali.«

V zadnjem delu svoje knjige o izredno aktualnih vprašanjih Blažič razmišlja, kako in v kakšni meri moremo znanstveno sprejeti zakone razvoja in če so v skladu z vero ali ne. Priznati moramo učenemu profesorju, da je pri vseh vprašanjih zavzel zelo širokosrčno stališče, ki priznava vplive na razvoj od zunaj, ki pa za neobhodno potrebo postavlja bistveni vpliv notranjega činitelja, ki določa, da so se stvari sploh in tako razvijale. Ta notranji vzrok in razlago smotrnega razvoja k redu in lepoti zahtevajo danes že skoraj vsi moderni biologi in resni evolucionisti, celo prof. Zarnik iz Zagreba, ki je pripravljen priznati tudi Boga za to vlogo. In v resnici Blažič na koncu knjige dokaže, da je v evoluciji premnogo resničnega in naravnost čudovito lepega, da pa je edino pravilno, da na njen začetek postavimo neskončni božji um, ki vse prav uravnava. Edino to je znanstveno. Tega pa seveda nočejo tisti, ki bi v imenu slučajnega splošnega razvoja radi opravičili nemoralo, v imenu boja za obstanek dali prav kapitalizmu in komunizmu in v imenu istega gesla dovolili razizem, kar vse nujno mora roditi boj vseh proti vsem. Notranji razlog njihovega truda je pač odklanjanje Boga.

Za zaključek skoraj kot oddih čitamo smešno-tragično poglavje »o darviniziranju in majmuniziranju pri nas«. Medtem ko so te teorije že davno zastarele in z močnimi dokazi ovržene, se pri nas na univerzi in srednji šoli še pojavljajo ljudje in knjige, ki jih ponavljajo in v preprosti obliki podajajo neukim ljudem.

Na Hrvatskem in v Srbiji imajo tega še posebno veliko. V Sloveniji na srednjih šolah porabljajo žal še vedno knjigo dr. J. Erdeljanoviča »Osnovi etnologije«, ki širi te zastarelости. O njej piše Blažič: »Ves njegov učbenik je prava karikatura šolske knjige. Nekaj neverjetnega pa je, da more tako pisati vseučiliški profesor. Pač znak velike znanstvene zaostalosti v tem vprašanju. Vsak, kdor vsestransko spremlja važno vprašanje o postanku človeka, se mora pridružiti mišljenju enega največjih sodobnih paleontologov, prof. Osborna iz New Yorka, ki pravi: Teorijo o izvoru človeka kot takega iz opice imam za popolno laž in zablodo. Treba bi jo bilo izgnati iz naših knjig, pa ne iz kakih čustvenih, ampak iz izključno znanstvenih razlogov.«

Knjigo prof. Blažiča toplo priporočamo. Izšla je pri založbi »Logos« v Zagrebu, ima 272 strani velikega formata in stane 60 din.

Janko Mlakar

Magdina žrtev

Igra iz dijaškega življenja v šestih slikah.

Boltarca: Da, jaz sem sicer preprosta kmetica, pa imam več smisla za spodobnost kakor vi, ki ste izobraženi. Pa še to vam povem, da bom naročila Lojzetu, naj vas nažene z brezovo metlo, če vas še kdaj dobi na mojem svetu tako slečeno, kakor ste bili danes. (Odide.)

Tjaša: Impertinentno.

Stana: Impertinentno.

Gospa: Tu je pa šla Boltarca res predaleč.

Magda: Tjaša je dobila, kar je iskala.

Tjaša (jo grdo pogleda): Tega ji ne odpustim. Bom že pokazala tej zarobljeni kmetici! Strašno se bom maščevala.

Nada: Veš kaj, Tjaša, zažgi ji hlev!

Stana (Nadi): Sedaj te bom pa res po ustih. (Jo hoče ujeti, pa ji uide v ozadje prizorišča. Tu pride Vera z nahrbtnikom in v gorskih čevljih. Sredi odra obstane in gleda začudeno okrog sebe.)

Magda (vstane, veselo): Vera, odkod pa ti prideš? (Poda Veri roko.)

Vera: Naravnost z Bleda. Kaj pa se je zgodilo, da ste vsi nekam razburjeni?

Nada (hitro): Nič posebnega. Tjaša je prišla k nam v kopalni obleki, jo je pa Lojze s katranom po hrbtu popleskal, dekla jo je nažgala s prasico, Boltarca ji je pa obljubila brezovo metlo.

Vera (odloži nahrbtnik na klop): No, vidim, da ima fant smisel za humor, dekla za spodobnost, Boltarca pa za red in snago.

Tjaša: Zbadljiva si pa še vedno.

Vera (smehljaje se): Kakor navadno. Klanjam se, gospa, Magda, servus, Stana, Bog te živi, Nada... (Obrne se zopet k Tjaši.)

Tjaša (se obrne k Stani): Stana, pojdi, greva v kopalnišče.

Vera (ponudi Tjaši roko): Saj v roko mi sezi!

Tjaša: Mislim, da ti ni mnogo do tega. (Se obrne in odide s Stano.)

Vera: Si uganila.

Gospa (ne posebno prijazno): Oprosti, Vera, da tudi jaz grem. Če se hočem še pred kosilom skopati, moram hiteti. Nada, pojdi po kopalno obleko, potem pa pridí za menoj k jezeru. Na svidenje, Vera! (Pomigne ji z roko in odide.)

Vera: Klanjam se, gospa.

Nada (vščipne Vero v lice): Bog te živi, Vera! (Odhití za gospo.)

Vera (veselo): Bog te živi, škrateljček! (Magdi) Kako se počutiš? Veliko boljša si videti kakor v Ljubljani.

Magda: Kajne? Če pojde tako naprej, mi še umreti ne bo treba. Sediva!

Vera: Kar sugeriraj si, pa boš zdrava. Zdravje sem nekje brala, da je vsaka bolezen le nekaj umišljenega, neresničnega. Če si na primer zlomiš nogo in si kakih tridesetkrat rečeš: Noga je zdrava, noga je zdrava in tako dalje, pa bo noga zopet cela.

Magda (se nasmehne): Oh, Vera, ti pa tudi vsako pobereš. Kam si pa namenjena, da si v gorskih čevljih?

Vera: Na Triglav.

Magda: Pa menda ne sama?

Vera: Seveda ne. Družbo sem pustila pri Sv. Janezu.

Magda: Ali je velika?

Vera: Da, velika. Zastopani so vsi spoli.

Magda: Ali je Tone tudi zraven?

Vera: Ne, saj vidiš, da nosim nahrbtnik sama. Sedaj je na Bledu, kjer poučuje v neki madžarski rodbini.

Magda: Gotovo si mu ti preskrbela inštrukcijo. Ali je še vedno tako vate zaljubljen?

Vera: Tako, da kar cvili.

Magda: Pa bi vendar to razmerje pretrgala, ko je ljubezen samo enostranska.

Vera: Ga ne smem.

Magda: Zakaj ne?

Vera: Iz krščanske ljubezni. Če ga pustim, bo propadel, ko nima nikogar, ki bi se zanj briga. Drugim fantom ljubezen škoduje, da se slabo uče, ko jim dekleta roje po glavi. Tonetu pa koristi. Rekla sem mu, da ne sme več blizu, če ne bo študiral. Sedaj se pa guli na žive in mrtve. Ko bo naredil maturo, ga bom pa odslovila. Takrat bo postal tudi polnoleten, potem ga že lahko izpustim izpod varuštva.

Magda: Pa se ti nič ne smili?

Vera: Zakaj bi se mi smilil? Ali mu je kaj hudega? Saj je že srečen, če me sme oboževati, seveda v primerni razdalji, ter nositi smučke in nahrbtnik. Morda bo res nekaj časa žalosten, ko mu bom odpovedala, potem se bo pa potolažil. Veš, Magda, pri fantih ne požene ljubezen nikdar tako globokih korenin kakor pri dekletih.

Magda: V tem utegneš imeti prav. Na primer Tjaša...

Vera: Prejšnji teden je bila Tjaša z Dušanom na Stolu, kamor sem tudi jaz šla s svojim Jurčkom. Med potjo nas je ujel dež. Ti ne veš, kaj vse je Tjaša počela z Dušanom, da bi se ji ne prehladil. Ker je bil brez plašča, mu je dala svoj jopič in plašč ter ga tako skrbno zavijala kakor mati dete. Dušan se je pri tem tako dostojanstveno držal kakor kak paša, kadar mu strežejo sužnje. Čudno, da se ni prehladila, ko je potem hodila samo v lahki bluzi. Najbrž jo je grela ljubezen.

Magda: Ali greste na Triglav čez Uskovnico?

Vera: Ne. Danes pojdemo na Komno. Jutri v Aleksandrov dom, v sredo pa na vrh in v Vrata.

Magda: Jutri je Veliki šmaren!

Vera: Vem, Magda, na kaj me hočeš spomniti. Da bom brez maše. Pa saj ne bo prvič. Enkrat več ali manj, to ne pomeni toliko. Vidiš, Magda, vse ne moremo biti take svetnice kot si ti.

Magda: Škoda zate, Vera, ko si drugače tako dobra in...

Vera (resno): Ne, nisem dobra. Saj vidiš, da sem ko bodeča neža. Komaj sem prišla k vam, sem že razgnala vso družbo.

Magda: Vera, jaz vsak dan zate molim, da bi se spreobrnila.

Vera: Najlepa hvala! Magda, kako si ti srečna v svoji živi veri. Kaj pa bereš? »Smisel življenja«?

Magda: Vera, to bi ti morala brati.

Vera: Sem že brala, pa nisem prišla do prepričanja, da ima naše življenje tak cilj, kakor si ga misli pisatelj. Veš, Magda, da te zavidam za tvojo trdno vero? Ti vidiš pred seboj jasno pot, moja pa se izgublja nekje v megli. Tvoj cilj so nebesa, moj pa danes Komna, jutri Aleksandrov dom, v sredo Vrata in tako dalje. Slednjič pa pride smrt, potem... potem, pa ne vem kaj. Ignoramus et ignorabimus. Ne vemo in ne bomo vedeli.

Magda: Vera, nimaš prav. Vemo, če le hočemo vedeti. Ljuba Vera, kar ne morem razumeti tvoje verske brezbriznosti. Saj se vendar učiš verouka in...

Vera: Da, pa še odlično imam. Verske resnice znam, samo...

Milka (začne peti že za odrom): »Na planincih sončice sije...« (Nato pride pojoč na oder. Ko zagleda Vero, utihne in postoji presenečena.)

Vera: To je pa gotovo Milka, kajne, Magda?

Magda: Da. Vidiš, Milka, to je gospodična Vera, o kateri sem ti toliko pripovedovala.

Vera (prime Milko za obe roki): Torej, ti si Milka? Ali veš, punčka, da si mi všeč? Prav tako sem si Milko predstavljala.

Milka: Vi ste gospodična Vera?

Vera: Ne tako, Milka! Jaz sem zate Vera, brez gospodične in »ti«. Če me boš vikala, te bom poljubila, čeprav imam ustnice na debelo z vazelinom namazane. Pa ti si najbrž prišla po Magdo? Ali sta kam namenjeni?

Milka: Da, k Sv. Janezu greva oltar zaljšat, ker je jutri Veliki šmaren.

Magda (vstane): Saj res, kmalu bi bila pozabila. Kajne, Vera, saj ne zameriš?

Vera: Nikakor ne. Ker se moram itak vrniti v hotel, kjer se zame kuha, gremo lahko skupaj. Mimogrede pa stopim še v cerkev, če me vzameta s seboj.

Magda: Seveda, z največjim veseljem. Boš videla tiste znamenite freske.

Vera: Zelela sem jih že večkrat videti, pa Vodnikov podpis tudi. Vedve gotovo vesta, kje je.

Milka: Da, zadaj za oltarjem. Pa belega hudobca boste na stropu videli.

Vera: Milka, kaj sem rekla? Pa te bom res...

Milka: Boš na stropu videla.

Vera: Belega hudobca? Za to bohinjsko znamenitost pa še nisem vedela. (Hoče nahrbtnik oprtati, ki ga je prej odložila.)

Milka (jo prehití in prime za nahrbtnik): Prosim, Vera, pusti, ti ga bom jaz nesla.

Vera: Nimam nič proti temu. Jaz se bom še dosti pod njim potila. (Oprta Milki nahrbtnik.) Ti si pa res postrežljiva punčka. Torej v Ljubljano pojdeš študirat trgovstvo in pa pri Zoranovih boš stanovala? Kajne, Magda?

Magda: Da. Saj sem ti pisala o tem.

Vera: Škoda, da gremo že narazen, komaj smo se sešle. No, v Ljubljani bomo pa večkrat skupaj, kajne Milka, in pa rade se bomo imele. (Objame Magdo in Milko okrog ramen in začne peti): »Mi se imamo radi, radi, radi, radi...« (Med petjem se obrnejo k izhodu iz vrta in zavesa se počasi spusti.)

Konec prve slike.

Ali so bili naši kulturni delavci verni

France Jesenovec

16. Josip Stritar (1856—1923).

A. V javnem življenju.

Josipa Stritarja je dr. Ivan Prijatelj imenoval »centralno postav« sedemdesetih let prejšnjega stoletja. Kot tak je bil Stritar vsekakor najbolj izobražen Slovenec svoje dobe, literarni kritik in esejist, pisatelj in pesnik, publicist in izdajatelj Zvona — in kot tak še posebno — vzgojitelj našega kulturnega naraščaja tistih let. Zato je prav posebno na globoko treba pogledati v njegovo pesniško, še bolj pa v književno-vzgojiteljsko delo, in je pri tem posebno važno, kako je Sitar, ta veliki kulturni delavec gledal na človeka in njegov odnos do globokih življenjskih vprašanj.

Sitar je bil naš prvi filozofsko globlje izobražen človek. Viri njegove filozofske izobrazbe so bili predvsem na Francoskem, deloma pa tudi v Nemčiji. Izšel je iz Rousseauja, tistega Francoza, ki je gojil kult samote, kult čustva — sentimentalnosti, a je odvrčal ljudi od civilizacije, češ da je ta pokvarila od narave dobrega človeka. O Bogu pa je Rousseau menil, da ni Bog, ker ni vsemočen. Če bi bil namreč vsemočen in vseveden, bi bil ustvaril po Rousseaujevem mnenju samo dobre in srečne ljudi, ne pa tudi hudobnih in nesrečnih.

Drugi, važnejši vir Stritarjeve miselnosti pa je bil Nemec Schopenhauer, temno-gledi, pesimistični filozof. Ta je učil, da je na svetu sama žalost in bolest in da vse trpi, se pobija, ljudje so si med seboj nezvesti in da vlada v ti dolini solz samo — smrt. Zato je življenje na bedni zemlji brez vrednosti in ga je treba zavreči. (Zato gre Stritarjev junak Zorin prostovoljno v smrt!) Dosledni pesimizem je torej vodil tudi Stritarja v obup. In tak je bil Stritar do srede sedemdesetih let prejšnjega stoletja. Nič vere, nič upanja, nič življenjske vedrosti ni bilo v njem, ker je črpal svoj takratni svetovni nazor iz filozofskih del, ki niso poznala vere v Boga, v boljše življenje na onem svetu. In te črnogledne misli svetožalja so odsevale iz vseh takratnih Stritarjevih del. Okrog leta 1875. pa se je iz doslednega pesimizma evolucioniral v tolažnika ponižanih in razžaljenih. Pri tem mu je morala služiti tudi umetnost, dasi jo je prej imel za — gospo.

Proti Stritarjevemu svetožalju so na njegovi lastni strani nastopili Mladostovenci-realisti pod Levstikovim vodstvom, na katoliški strani pa je sredi osemdesetih let prejšnjega stoletja prihrumela »nevihta s Krasa« — dr. Anton Mahnič — in pomedla s Stritarjevim pesimizmom in njegovim solzavim svetoboljem. Mahnič je Stritarjeve nazore zavrnil z besedami: »Slovenci nismo navdušeni za francoske prekucije in novotarije, kakor tudi ne za najnovejša odkritja naravoslovja (darvinizma!) in filozofije. K nam naj nihče ne hodi prodajati blago, ki ga je nakupil na zahodu pri Francozih in Nemcih.« O Stritarju samem pravi: »Jaz bi hodil z njim in za njim, če bi se v eni reči mogla prilagoditi: nazori so, načela. Načela, ta nas ločijo...« (Dvanajst večerov, Slovenec 1884; 1887.) In res, ta načela so se odbijala in ločila: na eni strani katoliški idealizem in optimizem, na drugi neke vrste panteistični idealizem in življenjski pesimizem. Kajti tudi Stritar je bil idealist, izhajajoč iz Fichteja, Schellinga in Hegla, saj je skoraj dosledno tajil snovno resničnost in vse preveč poudarjal samo resničnost idej. Po njegovem so bili ideali človeku neskončno daleč, nedosegljivi. Od tod njegov pesimizem, ker teh idealov človek nikoli doseči ne more, čeprav je v človeškem sreču vsajeno hrepenenje po njih. Telesnost pa človeka samo ovira na poti do teh idealov, zato je telo treba zavreči. Po mnenju teh idealistov človek za telesnost sploh ne odgovarja; sploh je bolje, da se ji odreče in jo prepusti usodi. In ker je človek vezan na tem svetu na telesnost, zato je bolan. Stritar sam zaključuje: »Te bolezni reši človeka samo — smrt!«

Ni čudno, da je takemu svetovnemu nazoru nasprotoval Mahnič, izpovedovalec katoliškega optimizma, zdravja in moči, sinteze med telesnostjo in duševnostjo, obenem glasnik vere v srečno onostransko življenje, ker tam človek doseže svoj ideal v združenju s samim Bogom. Mahniču je pri tem boju s Stritarjevim pesimizmom pomagala nova literarna in kulturna smer — zdrav realizem, ki je pregnal romantično solzavost, pesimizem in svetožalje, čeprav je na drugi strani tudi sam zašel v grobi naturalizem, ko je priznaval samo snovnost in tako z druge strani tajil Boga in duševnost sploh.

Na splošno je bil Stritar nebojevit narava. Zato se v boju z Mahničem glede pravkar omenjenih nazorov ni znal bojevati z »uma svitlim mečem«, z dosledno miselnostjo, ampak se je branil z nejasnimi zagovori ter začel celó poudarjati, da je veren kristjan. Takole je pisal: »Sem dober kristjan. Vere jaz nikoli nikomur nisem spodkopaval in je ne bodem. Pohujšljive spise sam sežgem, če jih je kaj... Kar učite vi, duhovniki, na leci in v izpovednici, isto učim jaz, samo z drugo besedo, v svojih spisih.« (LZ 1885).

Stritarjeve nazore je pred Mahničem vzel v obrambo sam oče St. Škrabec in zapisal: »Stritarjeva vera je zaslužniša, ker, kolikor se više sepne kdo v današnji posvetni omiki, tolikanj težja mu prihaja vera...« (Cvetje 1887, 6. zv.). Končno je Stritarja branil tudi pisatelj Janko Kersnik, češ: »Ne bomo se pričkali, ali je res Hegljev idealizem in Schopenhauerjev panteizem toli vplival na naše mlade pisatelje — omenjamo naj le, da sč nam v zadovoljstvo naše vidi, da vlada v vsem modernem leposlovju — in tudi v našem — nekov krepak realističen veter, ki pa nosi, in to gotovo v nas Slovencih — s seboj še vedno lahko sanjavo meglo zdravega idealizma.« Kersnik je bil realist, Levstikov učenec, ki je že prebolel romantiko in uvedel v našo književnost poetični realizem. V njegovi obrambi Stritarja pred Mahničem je le ta napaka, da je tisto, kar je črnogledega Stritar v knjigah napisal, napisano ostalo, čeprav ravno takrat ni bilo več tako živo in pomembno. In prav Kersnikova generacija je v Ljubljanskem Zvonu Stritarja javno imenovala Schopenhauerjanca (LZ 1890) in dala s tem prav Mahniču in Stritarju, ki te svoje pripadnosti ni upal dosledno in jasno izpovedati.

(Dalje.)

Ce te kdo nalaže ali v tvoji navzočnosti zasmehuje, utegne biti to tudi tvoj greh. Če bi bil svetnik, bi se v tvoji navzočnosti omehčal najzlobnejši demon.

Biti osebnost se pravi: ne zgubiti se v pozabljenju Boga, v pozabljenju svoje najvišje svojiskosti.

Kdor je kdaj smel gledati v kraljestvo duha in je doživel pri tem neskaljeno veselje, ta ne bo v svojem življenju več srečen, če bo hotel kdaj zatajiti ideal.

Moč osebnosti je vpliv, pritisk, ki ga nekdo lahko izvaja z božjo močjo, ki je v njem.

Hublet-Anžič

Ilustriral J. Mežan

»Ti... mu-mučenec? Saj to vendar ni noben poklic!«

»Molči! Najprej bom svetnik, potem pa pojdem kot misijonar k Indijancem. Rekli mi bodo Rdeča Suknja in se bodo kar na stotine spreobračali, kar bo dobrih.«

»Pa hudobni?«

»Hudobni? No, ti se pač ne bodo spreobrnili: Nekega dne me bodo zgrabili, me skalpirali in v strašnih mukah umorili, to je vse!«

Postanem mučenec, to je vse! Vsa zvesta in pogumna duša, vsa goreča vera prvih kristjanov in apostolov je trepetala v teh besedah. A Veseljak ni prav nič dvomil in je mirno povedal:

»Veš, kadar se bodo divjaki upirali, me obsipali s prezirom in psovskami, bom moral potrpeti in vse darovati Bogu. Prav zato pa se moram že zdaj vaditi!«

Veseljak je besedo držal: vabil se je! Seveda ni šlo gladko. Jože mu je bil kakor angel varuh, ki ga je moral večkrat spomniti na njegove sklepe. A prav gotovo je zelo napredoval, že iz tega si lahko spoznal, ker so ga tovariši vse bolj ljubili.

Vendar pa je prišel dan, ki je sicer njegovo slavo še pomnožil, obenem pa mu nakopal strupenega in trajnega sovražnika.

Bilo je v juniju. Ker so v mestu obhajali neko stoletnico, sta povabilo sprejela tudi kralj in kraljica in prišla v mesto. Ze dolgo prej so se začeli pripravljati za sprejem. Nič niso varčevali, samo da bi bil slovesen in sijajen: vse polno je bilo slavlolokov, zastavic in zastav. Ko so šli zavodarji skozi mesto na sprehod, so željno gledali vse priprave, tako hudo so hrepeneli, da bi se proslav udeležili, vsaj od daleč. In želja se jim je izpolnila, ker zavod je sklenil, naj se dijaki z drugimi šolarji proslave udeleže, da s tem pokažejo svojo vdanost.

Še več: eden od zavodarjev naj bi celo kraljici podal šopek cvetlic in jo pozdravil s kratkim nagovorom. Ze zgodaj je profesor tretje šole za to čast določil svojega dijaka Adolfa Varška, ki je znal že vsa tri leta najlepše deklamirati, pa je bil tudi vaje lepega nastopa, ker ga je mama večkrat jemala s seboj v šik salone.

Toda Adolf je bil strašno nečimrn. Ta čast, ki ga je doletela, ga je pa še neverjetno napihnila. Hodil je od skupine do skupine in se dal občudovati, ni pa pozabil tudi poudarjati, da tolikšno čast pošteno zasluži.

A njegov napuh je bil kaznovan. Tako zelo je bil sam vase zaljubljen, da se je imel za nepogrešljivega, zato se je pa celo nasproti profesorjem vedel nesramno predrzno. Nekaj ur preden so odšli k sprejemu, ga je moral paznik posvariti, on pa mu je tako nesramno nazaj zabrusil, da so bili še njegovi tovariši ogorčeni, zraven pa še dostavil:

»Prava reč! Ne bo me smel kaznovati, ker ve, da sem mu potreben!«

Pater prefekt pa je to slišal. Ta nesramnost ga je hudo užalila in sklenil ga je kaznovati tako, da si bo zapomnil. Poklical je Adolfa k sebi in mu mirno, pa tako, da so ga vsi slišali, rekel:

»Ker si tako trdno prepričan, da brez tebe ne moremo opraviti, boš ves popoldan doma in ne pojdeš k proslavi. Šopek pa bo podal kdo drugi.«

Bahaču je bilo, ko da ga je kdo polil z mrzlo vodo in se je brž skril; strašno ga je bilo sram. Seveda so pa morali takoj misliti na njegovega naslednika.

»Albina vzemite!« je nasvetoval pater Medan.

»Ne, rajši koga drugega.«

»Katerega pa? Lipec je preveč neroden, Vozel preboječ, zlasti pa nikogar ni, da bi se v tako kratkem času naučil nagovor.«

Zastonj so ugibali in nazadnje je bil izbran Albin. Pater prefekt se je le nerad vdal, a drugega izhoda ni bilo. Rekel mu je torej, naj se nekoliko bolje obleče, in to je Albin znal še zdoma. Ko se je vrnil iz spalnice, je bil cel kraljevič. Pater Kovač mu je kratko povedal, kako mu je nastopati, potem pa mu večkrat prebral nagovor.

»Boš znal vse dobro napraviti?«

»Vse bom storil, kar bo v moji moči!«

»No, potem pa kar naprej! V božjem imenu!«

Veseljak je torej korakal na čelu spreveda, z njim pa osmošolec, ki je nesel šopek in mu ga bo izročil šele pred nastopom. Vso pot je Veseljak tako živahno klepetal, da mu tovariši ni ponovil nagovora, čeprav so mu tako naročili.

No, in zdaj je slovesni trenutek nastopil. Medtem ko patra prefekta ni prav nič skrbelo, je pa bil pater Medan kakor na žerjavici: ali ne bo vpričo vseh teh škrlatnih in zlatih tribun, vpričo vseh dostojanstvenikov, v hrupu vojaških godb in neprestanih vzklikov množice njegov fantek izgubil poguma ali pa bo celo bleknil kakšno budalost? Prav gotovo bo naredil kako nerodnost! Pa je ni!

Iz naših kongregacij

DMK »Zgodnja Danica«, Ljubljana. Oglašamo se v »Naši Zvezdi«, ne da bi sami sebe hvalili, saj tudi pri nas ni vse vzorno in nismo brez mlačnežev, ampak zato, da bi dali komu drugemu nove pobude za delo. Vedite, da naš molk ni znak spanja, ampak le tihega notranjega dela. Naša kongregacija je še mlada, saj je bila ustanovljena šele 1956. leta, a vendar ima za seboj že mnogo dela in uspehov.

V začetku letošnjega leta smo si začrtali nov, zelo obširen program, ki ga skušamo v čim večji meri izvesti. Za temelj smo si postavili delo, lastno delo, kajti le to, kar je z delom pridobljeno, bo imelo trajen uspeh. Vsakdo naj se udeležuje tam, kjer ga veseli in za kar ima zanimanje. Ne delamo na ukaz, ampak iz lastne volje. Ustanovili smo več krožkov in vsak kongreganist višješolce se mora udeleževati vsaj v enem izmed njih. Do sedaj delujejo trije krožki, in sicer literarni, dramatski in pevski. Sedaj organiziramo »verski« krožek, ki bo imel najobširnejši program: delil se bo v štiri dele, in sicer v evharistični, misijonski, apologetski in karitativno-socialni del. Ta krožek naj bi kongreganiste navajal k poglobitvi in delu na teh poljih. Tovariši literati so se združili v literarnem krožku, ki deluje že od prejšnjega leta in ki je prevzel izdajanje notranjega kongregacijskega »Našega lista« (list vstopa že v četrty letnik). Sestanke, na katerih berejo tovariši svoje sestavke, ima ta krožek vsak mesec, od časa do časa pa priredi recitacijske večere, kjer spoznavamo dela slovenskih pisateljev in pesnikov. Tudi

pevski krožek je že začel z delom. Pevci, ki jih ni ravno malo, se uče angelsko mašo. Nekateri pa se zanimajo za dramatiko. V krožku, ki je bil letos v ta namen ustanovljen, študiramo odsko in igralsko tehniko, poleg tega pa večkrat pripravimo kratke prizore in deklamacije; tako smo na primer priredili lepo proslavo praznika Kristusa Kralja kot pripravo na praznik. Z velikim uspehom pa smo izvedli božično akademijo, na katero smo povabili tudi starše. Na tej akademiji smo vprizorili kratek božični misterij »Sodobnik«, ki ga je J. Lovrenčič priobčil v tretjem letniku »Naše Zvezde« in ki ga zaradi globoke vsebine priporočamo tudi drugim kongregacijam. Na programu imamo poleg drugega podrobnega dela večjo prireditev, ki jo bomo ob priliki izvedli.

Tak je naš načrt in delo v krožkih za višješolce. Pri srednjem in nižjem oddelku pa imajo jate, ki jih vodijo starejši kongreganisti. Vsak razred — tako prva, druga, tretja in četrta šola — ima svojo jato, v kateri je deset do dvanajst fantov. Na jatih sestankih predavajo, se pogovarjajo o vsem, kar jih zanima, se med seboj spoznavajo in goje tovarštvo, pa tudi za zabavo poskrbe. Tako so z jatami tudi ti dobili svoj delokrog, kjer se po svoje in močem primerno pripravljajo na poznejše delo v kongregaciji. Kongreganisti, ki vodijo jate, pa se sestajajo v zboru in tam določajo smernice, po katerih bodo vodili mlajše brate — kongreganiste.

Podal sem vam del našega novega programa v krožkih in jatah, sedaj naj pa spregovorim še besedo o naših glavnih sestankih. Kakor sem bil omenil, ima naša kongregacija tri oddelke. V višjem oddelku imamo sestanke ob torkih. Na teh nam govori najprej g. voditelj o

Pripravljamo veliko kongregacijsko zborovanje na Brezjah!

kongregacijskem življenju, o pomenu kongregacij v svetu, o njihovem delu in uspehih in nam daje liturgična navodila v zvezi s cerkvenim letom. Nato skoraj vedno predava kdo izmed nas kongreganistov. Vsak sestanek zaključimo s pesmijo. Podobni so tudi sestanki nižjega oddelka ob sredah in srednjega ob četrtkih. Vsak prvi petek se zbere vsa kongregacija k maši s skupnim sv. obhajilom. Pri šolski maši prejemamo obvezno sv. obhajilo vsakih 14 dni, nekateri pa pristopajo k mizi Gospodovi vsak teden in s tem širijo apostolat med drugimi dijaki.

Na glavni kongregacijski praznik, dne 8. decembra, ko smo se že zjutraj skupno z drugimi posvetili naši Materi in se ji izročili v varstvo, smo imeli popoldne sprejem v kapeli pri sv. Jožefu. Sprejetih je bilo mnogo novih članov, pa tudi kandidatov in aspirantov, ki se bodo še posvetili svoji Zavetnici.

Vseh nas je sedaj v kongregaciji preko sto in naša želja je, da bi jih toliko vedno ostalo in se število še pomnožilo.

Zato pridite, fantje, ki se še vedno sami trudite in borite v svoji slabosti z valovi zmot in zablod, in pripeljite svoj čolnič v varen pristan božje matere Marije, da skupno pod njeno zastavo zaplovemo kot močno brodovje v življenje, utrjeni v marijanski ideji:

Po Mariji k Jezusu!

Brat — kongreganist.

Nove knjige

Friderik Baraga v žaru svoje svetosti. Napisal p. Hugo Bren O. F. M., Rocno 1939.

S tem spisom nam pisatelj hoče predstaviti Barago v njegovi svetniški veličini. Najprej poda okvir njegovega življenja, nato pa v šestih zaporednih slikah dobro prikaže Baragovo veličino. Baraga-človek je s samopremagovanjem izklesal svoj značaj do take plemenitosti, da so ga celo njegovi nasprotniki imenovali poosebljenega gentlemena. Lepo je prikazan Baraga-duhovnik. V janzenistični dobi je bilo težko za gorečega duhovnika, toda premagal je vse težave. Zaradi gorečnosti in stanovitnosti v dušnopastirskem delu ga pisatelj po pravici imenuje slovenskega Vianneya. Indijancem je po besedah apostola Pavla postal Baraga resnično vsem vse. Kot škof je živel preprosto, njegova gorečnost pa je vedno bolj rastla. Pisateljjevanje je bilo Baragi apostolat. Napisal je 12 večjih del. Čudimo se, kje je dobil goreči misijonar

toliko časa — pritrgoval si je spanje. V zadnjem poglavju opisuje pisec Barago kot svetnika. Svetniško je živel in svetniško tudi umrl po dolgi mučni bolezni. Tako hoče mala in cenena brošurica vsaj nekoliko nadomestiti obširnejši življenjepis, ki ga je pred leti izdala Mohorjeva družba. Posebno dijaku in dijakinji bo knjižica zelo dobrodošla. V kratkem času se more poučiti o Baragi, spoznati njegovo veličino in se tako truditi za njegovo beatifikacijo. Knjižico toplo priporočamo.

Rešitev nagradnih nalog v Dijaškem kongregacijskem koledarčku za šol. leto 1939/40. 1. Po očetovi smrti so šli sinovi k sodniku. Ta je zadevo rešil tako, da jim je posodil svojega konja. Tako so imeli 18 konj. Prvi je dobil polovico, torej 9 konj, drugi tretjino, to je 6 konj, tretji pa devetino, torej 2 konja. Tako so si razdelili 17 konj. Ostal je še sodnikov, ki ga je sodnik spet vzel.

2. 2 7 6

9 5 1

4 3 8

3. Postaja Kranj je od Ljubljane oddaljena 30 km ne pa 50.

Pravilnih rešitev je prišlo 156, in sicer za vse tri naloge 104, za dve 39 in za eno 15. Iz Ljubljane so poslali 62 rešitev, iz Maribora 40, iz Kranja 19, iz Št. Vida 11, iz Celja in Murske Sobotne po 6, iz drugih krajev pa po manj. Za prvo nagrado je bil izzreban Marijan Pelicon, dijak II razreda iz Kranja, za drugo Alojzij Savinšek, dijak III. razr., in za tretjo Ciril Kavčič, dijak V. razreda, oba na klasični gimnaziji v Mariboru.

Kje je vitez, ki je umoril zmaja?

»Naša Zvezda« izhaja dvakrat v mesecu. Cena za dijake 10 din, za druge 15 din letno. Izdajatelj in odgovorni urednik dr. Tomaž Klinar. Uprava: Streliška ulica št. 12/II. Uredništvo: Costova 7, Ljubljana. Tiska Jugoslov. tiskarna v Ljubljani (Jože Kramarič).